

כחוט השני שזורה וארוגה מסכת הרפואה בהלכה ובמחשבה היהודית בכל הדורות .

בהלכה - "ורפא ירפא - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות" (בבא קמא, פ"ה, א'). וכך נפסק בשולחן ערוך, של"ו, א': "נתנה התורה רשות לרופא לרפאות ומצוה היא ובכלל פקוח נפש הוא ואם מונע עצמו הרי הוא שופך דמים."

במחשבה - "שיש למלאכת הרפואה מבוא גדול במעלות השכליות והמידות ובידיעת הש"י ובהגיע אל ההצלחה האמתית ויהיה למודם ובקשתם עבודה מן העבודות הגדולות" (רמב"ם, פרק חמשי משמונה פרקים). "מלאכת הרפואה מכל המלאכות חשובה, כי היא מלאכה וחכמה ואל חכמת הטבע קרובה" (רש"ט פלקירא. ספר המבקש, עמ' מ'). ועל כן אין תימה בדבר שרבים מגדולי ישראל שמשו בשני כתרים אלו - כתר התורה וכתר הרפואה.

הנה, המשותף לתורה ולרפואה היא העובדה ששניהם אופפים את האדם בכל רגעי חייו. נוגעים הם לו מאז חייו התוך-רחמיים ועד יום מותו. שייכים הם בזכר ובנקבה, ביום ובלילה, בחול ובחג, בכל הליכותיו, מנהגיו ודרכיו.

ואולם שתוף זה הוא גם מקור לבעיות, התנגשויות וסתירות, שלאמתו של דבר הם רק מדומים ועל פני השטח. לכן שומה על המומחים בשני תחומים יסודיים אלו, להבין ולהשכיל ולמצוא את הפתרונות המתאימים והנכונים. שהרי כלל הוא בידינו: "וחי בהם - ולא שימות בהם" - תורתנו תורת חיים היא והרי גם מטרת הרפואה היא השגת חיים והצלחתם ומוכן, על כן, שיש לרפואה מעמד של מצוה בתוך ההלכה. כיון שכך, ברור מעל כל צל של ספק שגם באמצעים ובדרכים להשגת המטרות, קיים פתרון מניח את הדעת המאחד את שני התחומים. תוך אמונה זו קם המכון על שם ד"ר פלק שלזינגר ז"ל לחקר הרפואה על פי התורה.

מכון זה הציב לעצמו כמטרה חשובה את מציאת הדרכים הנאותות לפתרון בעיות רפואיות-הלכתיות.

אחת מהפעולות של המכון בכיוון זה היא פרסומם והפצתם של דעות רבנים ורופאים בנושאים הנ"ל.

* * * *

עלון זה הוא ראשון מתוך סדרת גליונות וחוברות המביא תמצית מהמאמרים האחרונים בענייני רפואה והלכה.

מטרת סדרה זו להביא לידיעת המעוניינים והנוגעים בדבר את הבעיות, הפתרונות והלכי-המחשבה של רבנים ורופאים שעסקו בבעיות אלו.

הכוונה היא להביא רק נושאים אקטואליים וחדשים שנידונו לאחרונה ואשר נכתבו במקומות מפורזים ובלתי-ספציפיים לרפואה והלכה. כל הנכתב כאן הוא על דעת המחברים בלבד ובחירת המאמרים והנושאים נעשתה באקראי ללא כוונת הכרעה והעדפה.

כל מי שמעוניין הלכה למעשה בבעיה מסויימת חייב, כמובן, לעיין במקור ולהתייעץ עם מורה-הוראה מובהק ואין להסתמך על התמצית כלל ועיקר.

עלון זה יוצא במלאת שנתיים לפטירתו של ד"ר פלק שלזינגר ז"ל ומוקדש לזכרו.

בראשית הגליון - תמצית מתוך הדברים שאמר עו"ד חיים קהן, יו"ר המכון, בערב יום השנה הראשון לפטירתו של ד"ר שלזינגר ז"ל.

אנו תקווה שפעולות המכון בכלל וסדרת החוברות בפרט, יהיו לעזר ולתועלת.

מתוך דברי מר חיים קהן, עו"ד, יו"ר המכון, בע"ב יום השנה הראשון לפטירת ד"ר פ. שלזינגר ז"ל.

בדחילו ורחימו אני ממלא אחר מצות חברי ופותח את הערב הזה המוקדש לזכרו של מורנו ד"ר פלק שלזינגר ז"ל. למדונו רבותינו שאין מנחמים אחר י"ב חודש וכל תנחומים לאחר תקופה זו ינו בהם טעם לפגם, וכך אומר רבי מאיר במועד קטן: המוצא חברו אבל לאחר י"ב חודש ומדבר עמו תנחומין למה הוא דומה? לאדם שנשברה רגלו וחיתה. מצאו רופא ואמר לו: כלך אצלי שאני שוברה וארפאנה כדי שתדע שסממנין שלי ישין. החלטנו על כן שמדי שנה נערוך ערב התיחדות עם זכרו של המנוח הדגול. לא ערב של הספדים אלא ערב בו נעלה קוים לדמותו ובו נשמע דברי תורה חכמה והגות באותם שטחי התורה והרפואה בהם עסק כל ימיו ואשר היו כה קרובים ללבו.

כאשר נתיימנו לפני שנה אמרנו כי מוקדם מדי להעריך את אישיותו הגדולה של ד"ר שלזינגר וסברנו כי עם המרחק הזמני נוכל ליצור ולצייר תמונה יותר מלאה ושלמה והנה ככל שהזמן עובר אנו נוכחים לדעת מה גדולה האבידה, מה גדול החלל שהותיר אחריו, כמה רב גונית היתה אותה דמות מזהירה וזוהרת שחיתה בתוכנו ומה דלים כוחותינו להעריכה אל נכון. "שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם: רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא כי כל העולם כדי הוא לו. נקרא רע אהוב אהב את המקום אוהב את הבריות משמח את המקום משמח את הבריות ומלבשתו ענוה ויראה ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן ומרחיקתו מן החטא ומקרבתו לידי זכות ונהנים ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה שנאמר לי עצה ותושיה אני בינה, לי גבורה ונותנת לו מלכות וממשלה וחקיקור דין ומגלים לו רזי תורה ונעשה כמעין שאינו פוסק וכנהר המתגבר והולך והוה צנוע וארך רוח ומוחל על עלבונו ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים". סבורני שאין תאור יותר הולם ויותר ממצה של אישיותו של המנוח. נקרא רע אהוב אהב את המקום ואהב את הבריות. מתוך האהבה שבו הוא תמיד היה כגשמתו כל כולו שופע אהבה עמוקה לה, לתורתו, לעמו ולכל יחיד ויחיד מישראל. כל מי שזכה לראותו בעבודתו ובחייו היומיומיים, כל מי שזכה להתחבר עמו ולהצטרף אליו ראה אהבה זו שהיתה קורנת מעיניו הטובות ושהיתה מדריכה כל אורחותיו ושהיתה מכוונת את משאו ומתנו עם הבריות ועם חוליו. ומי לא זכה לאהבה ולהתחברות זו

גדולי האומה ופשוטי עם, עשיר ודל, בני כל השכבות והמעמדות, כל העדות וכל החוגים, כל אחד הרגיש אהבה זו כאהבה אישית וכקשר אישי. כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו ולא היה אדם כד"ר שלזינגר ז"ל שרוח הבריות היתה נוחה הימנו. יודע אני כי רופא גדול היה אולם ברור לי כי סוד הצלחתו עם חוליו היתה דוקא ביחסו האישי ובאישיותו המגנטית. אם נצטרף לבריכת חולה כבר הרגיש הלה כי הוטב לו והיה יודע שאצל ד"ר שלזינגר הוא נמצא בידיים נאמנות. על כן פנו אליו אלפים ורבבות מכל חלקי הארץ ולא נחה דעתם עד ש- התייעצו עם ד"ר שלזינגר. לא פעם, נזפנו אנו, ידידיו בו, תוך דאגה לשלומם ולבריאותם, כשראינו תורים ארוכים מזדנבים אחר דלתו מהשכם בבוקר עד מאוחר בערב וכאשר ראינו שהטלפון אינו פוסק מלצלצל גם בביתו עד השעות המאוחרות ביותר של הלילה. דאגנו לשלומם והתחננו לפניו שיקל על עצמו קצת, שיעביר חלק מהאנשים האלה לדעיו ועמיתיו בבית"ח... הוא עמד בשלו: הוא חייב לראות כל אחד, הוא חייב לערוץ לכל אחד. והיום כשאני נזכר בימים אלה ומסתכל אחורנית נדמה לי שהוא צדק, כי הוא הבין את מקומו והבין את תפקידו וכך היה משמח את המקום ואת הבריות וכל פגישה אתו השרתה שמחה והתירוממות. אהבה ושמחה זו היו מעורבות עם הבנה עמוקה לנפש הזולת ועם ראייה מאוזנת וכושר ונכונות להבין את הזולת ואת נקודת השקפתו. בגישה זו רכש את אמונו של הזולת, של יריב וידיד גם יחד, וכך הפך לאיש אמתם וסודם של כל אלפי ידידיו ומעריציו לא בעיני רפואה בלבד אלא בכל עניניהם ובעיותיהם הגדולות והקטנות ונהנים ממנו עצה ותושיה. ומלבשתו ענוה: כל אלו מתוך ענוה אמיתית שנראתה לא פעם למסתכל השטחי כוותרנות או כדיפלומטיה, אך מי שהי במחיצתו ידע שלא וויתר מעולם על קוצו של יוד בעינינים עקרוניים אך ידע להבחין בין עיקר לטפל, כי ענוותנותו היתה מסוג הענוה של בית הלל עליה נאמר בתלמוד: אמר ר' אבא אמר שמואל שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת-קול ואמרה אלו ואלו דברי אלוקים חיים הן, והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהן ודברי בית שמאי ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהם. ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו, כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני שעה שעה עומדת לו. היה בן נאמן ואחד השרידים

האחרונים הבולטים של יהדות אשכנז שחרטה על דגלה תורה עם דרך ארץ - תורה עם דרך ארץ אותם ספג עוד בבית אביו החסיד שהיה משמש בקודש כמורה ללמודי קודש ולמודי טבע ומתמטיקה באחד הת"ת הידועים של אותה קהילה מפוארת - קהילת המבורג - בה נולד ד"ר שלזינגר ז"ל בשנת 1895, בה התחנך ובאותו בי"ס עשה את צעדיו הראשונים, בחלקם אצל אביו זצ"ל. לאחר בי"ס עממי למד שנה תורה .. ולאחר מכן סיים את הגמנסיה והחל את למודי הרפואה במרבורג. תוך כדי למודיו גוייס לצבא בעת מלחמת העולם הראשונה. מפני שסטודנט היה גוייס לתפקיד של רופא. כשחזר בשלום אחר מלחמת העולם השליש את למודיו בברלין ושם עבד והתמחה אצל אחד מגדולי הרפואה בגרמניה, הפרופ' גולדשניידר שאח"כ משך שנים רבות היה עוזרו הבכיר. לאחר מכן פתח בית חולים פרטי ופנה בו בזמן לפרקטיקה פרטית וביתו ובה"ח הפרטי שלו שמשו בית ועד לחכמים, לתלמידי חכמים ולשוחרי תורה ומדע. תמיד ידע למזג מזיגה שלמה תורה עם דרך ארץ, תורה עם מדע, שאצלו לא היו ניגודים. אלא שאצלו היה המדע אחד מדרכי ההתגלות של ה' ותורתו. תמיד האמין שאין ניגוד בין התורה ובין החיים, שיש להשתלט על החיים, שיש לשלב את החיים עם התורה, שיש לחיות במציאות ולהכיר את המציאות ולא להסתגר ולברוח ממנה. היה עסקן ושליח צבור מטבע בריאותו וכשרתו הבולט כנואם נראה עוד בשחר ימיו וכך היה אחד מן המנהיגים של ארגון הסטודנטים הדתיים בגרמניה.

מסופר ספור המאפיין את דרכו ועקשנותו הציבורית, ספור מימי

נעוריו ופעילותו בארגון הסטודנטים. פעם כשגברו האנטישמים במרבורג החליטו ארגוני הסטודנטים היהודים לערוך אסיפת עם וקבעו אותה לליל שבת. הזמינו גם את ד"ר שלזינגר שיבוא וינאם כנציג הארגון הדתי, פרוש הדבר היה שינאם באסיפה בשעה שמתקיימת תפילה בציבור ולא יוכל להתפלל עם הציבור לא קבלת שבת ולא תפילת מעריב ובכל זאת הבין את הנסיבות ואמר ' נכון אני לבוא, נכון אני לנאום, אך בתנאי אחד, שאתם כולכם תבואו אתי אח"כ ונערוך תפילה בצבור. וכל אותם סטודנטים שבחלקם מעולם לא השתתפו בתפילה הסכימו, ואמרים שהיה הנואם המבריק והמזהיר ביותר באותו ערב, ומי יודע כמה מהם קרב אל אביהם שבשמים. כן היה ממיסדי אגודת ישראל ונאמן רעיונה המקורי של פתרון כל שאלות החיים עפ"י התורה, של ארגון עם התורה ושלטון התורה במדינת התורה. השתתף עוד בכנסיה הגדולה הראשונה ואז שמש דובר הכנסיה, אך שוב קו אופייני לאופיו, כשהציעו לו ליהפך לעסקן, כשהציעו לולהפוך את

העסקנות למקצוע, דחה זאת בשתי ידיים. כל ימיו שמש את הצבור, אך סירב ליהפך לעסקן אלא הלך בדרך יעודו המקצועי ועשה עבודתו הציבורית באמצעות דרכו המקצועית. אף כי נואם גדול היה, כתבים כמעט לא השאיר אחריו, כי היה זהיר ושקל ובחן כל מלה וחשש להעלות על הכתב דברים שאולי אינם מנופים כל צרכם. עם עלייתו ארצה ראה עצמו כאפוטרופוס וכמנהיג של פליטי אותה גולה בה צמח וביתו הפך במהרה בית ועד ומוקד ליהודי אשכנז שהשתקעו בירושלים. כאן ראה את תפקידו הראשון בחנוך. עיקר מעינו ועיקר מאמציו בשנים הראשונות היו נתונים לחנוך הדור הצעיר. כך הוקם בית הכנסת חורב, כך הוקם ביה"ס חורב וכך הוקמה לאחר מכן ישיבת קול תורה, מוסדות שמטרתם, תפקידם ומגמתם להמשיך באותה דרך חנוך שראה בבית אבותיו ושהאמין בה. המשיך בעסקנותו גם כאן בארץ עוד בזמן המנדט ולא פעם שמש דוברה של יהדות התורה לפני הנציב העליון ולפני יתר הרשויות המנדטוריות והמשיך בפעילות זו גם לאחר שזכה לראות בהקמת מדינת ישראל. אנו זוכרים עוד את הופעתו הגאה ואת פעלו המרשים בישיבה: ועדת החקירה הממשלתית שהוקמה בעניני השבת בירושלים לאחר מותו של אותו זקן סגלוב ז"ל. רישומו ניכר היה בכל ישיבה וישיבה.

כן הטביע את חותמו ורישומו בוועדה הממשלתית שהוקמה לאחר מכן בקשר לבעיית נתוחי המתים. יצא להלחם בכל עוז על כל הקדוש והיקר לו אך תמיד הקפיד לעשות זאת בדרכי נועם, בדרכי אהבה. וגולת הכותרת של מפעלו ביה"ח שערי צדק. ושוב פרט אופייני - הוא מונה לתפקידו כמנהל זמן קצר לאחר שהגיע ארצה עוד בשנת 1937, אך סירב להכנס לתפקידו כל עוד קודמו ד"ר משה ולך זצ"ל לא יבקש אותו אישית להכנס לתפקיד. כך היה לו המינוי במשך 10 שנים ורק בשנת 1947 קבל על עצמו את התפקיד ופה בביה"ח מצא מקום להגשים את רעיונותיו ואת האידיאלים שבהם דגל. פה מצא מקום להוכיח איך נראה בית תורה ומדע, שאפשר לבנות בי"ח מודרני עפ"י השכלולים הרפואיים האחרונים מבלי לסטות כפי הוא זה מדרכי התורה ומדרכי ההלכה. הוא מצא לפניו בי"ח קטן ממדים, בי"ח מיושן. היתה אז בס"ה תפוסה של כ-50 מיטות ונדמה לי למעשה מתוך אותן 50 מיטות רק כ-30 היו תפוסות. הוא מצא בס"ה 3 מחלקות ומחלקת הסגר וכשהלך מאתנו השאיר אחריו בבנין המיושן הזה בי"ח מודרני בעל רמה גבוהה שיכול להתחרות עם כל בי"ח אחר במדינה הזאת. חלם,

תכנן וקנה כל ימיו להקים בנין חדש שיהיה ראוי לאותו בי"ח שהוא
הקים בתוך הבנין הישן. השקיע בזה הרבה הרבה ממחשבתו, הרבה הרבה ממרצו,
ולמרבה הצער והכאב לא זכה לראות בהתגשמות חלומו. אבל אני תקוה שחלומו
זה של הקמת הבנין החדש יתגשם במהרה בימינו. אין עושים נפשות לצדיקים
דבריהם הם זכרונם. ביום הולדתו ה-70 של ד"ר שלזינגר ז"ל חשבנו ושאלנו
עצמנו מה מתנה נוכל להגיש לו ואז החלטנו להקים את הקרן לחקר הרפואה עפ"י
התורה, קרן שד"ר שלזינגר הגה בה רבות, חלם עליה רבות וחשב שברבות
הימים היא תפתח למכון של ממש - מכון לחקר הרפואה עפ"י התורה.
ועכשיו שנתיתמנו חשבנו מה נוכל לעשות להנצחת זכרו. אמרנו "דבריהם הם
הם זכרונם" - נהפוך את הקרן הזי למכון של ממש, נהפוך את הקרן הזו
שכבר בחייו הצליחה לעשות כמה וכמה פעולות חשובות בשטח חקר הרפואה
עפ"י התורה, למכון בר-קימא שבראשו יעמוד רופא חרדי, מכון
שיקדיש את כל מרצו ואת כל עותיו לחקר מקיף של הרפואה
בהלכה.

תפקיד המכון לנהל לערוך ולהדריך מחקרים בעצמו,
לעודד מחקרים מחוצה לו בארץ ובחו"ל לעודד חוקרים צעירים, לעודד רופאים
צעירים לעסוק בשטח הזה של פתרון הבעיות המתעוררות ברפואה
המודרנית עפ"י התורה. לקרב אליו וליצור את הקשר בין גדולי אנשי הרפואה לבין
גדולי התורה של דורנו כדי להגיע לפתרון מוסכם ומקובל של הבעיות.
לערוך סיורים אסיפות הרצאות וסימפוזיונים כדוגמת השעור שהתקיים משך
שנים והתנהל עוד בחייו של ד"ר שלזינגר ז"ל ע"י הרב יג' וולדנברג ז"ל א.
בן החלטנו לעודד
סטודנטים לרפואה, לעודד תלמידי רפואה דתיים לעבור לשטח המיוחד הזה,
להקדיש לו מעתותיהם ולהתמחות בו כמו"כ החלטנו,
כפי שאמרתי, בראשית דברי, לקיים אחת לשנה ביום הפטירה או בסמוך לו
ערב התייחדות בו יושמעו דברי תורה מדע והגות ואשר בו ברצוננו לחלק
החל מהשנה הבאה פרס למחקר מצטיין בשטח זה של רפואה עפ"י התורה.
אנו תפילה שזכותו של ד"ר פ. שלזינגר ז"ל תגן עלינו ויהא לנו למליץ יושר
שלא נטעה ולא נשגה ונמשיך לילך במסילה שהוא סלל עבורנו.